

ներն զանազան կատարելագործութիւններ մտցնել իրանց տնտեսութեան մէջ, բայց միջոցներ չուներ իրանց նախագծերը աշուղեցիներու համար: Մեկօրատիվ կրեդիտի հիմնելու մասին վաղուց խօսում էին գիտնական ընկերութիւնների մէջ և կառավարչական շրջաններում. նրանք անհամբեր սպասում էին գիւղատնտեսները: Մինիստրութիւնը, բանալով մեկօրատիվ կրեդիտ, չը կարողացաւ նրան տալ այն լայն և ընդարձակ կազմակերպութիւնը, որ ցանկալի էր և սահմանափակեց նպատակները՝ յատկացնելով նրանց մի քանի ձեռնարկութիւնների համար, ինչպէս է՝ ջրի առուներ հանելը և ոռոգելը, ձահնային տեղեր ցամաքեցնելը, այգիներ տնկելը:

Սակայն փորձը ցոյց տուեց, որ և այդ սահմանափակ շրջանում մինիստրութիւնը անկարող եղաւ մեծ օգնութիւն հասցնել կարիք ունեցողներին: Արդարեւ 300 խնդրատուներէջ քննուել են միայն հարկերի խնդիրները և այդ հարկերից բաւականութիւն են ստացել միայն տասնութ հոգի: Դա մի այնպիսի անշնչան և չնչին թիւ է, որ չէ կարող քաջաբերող և խրախուսիչ նշանակութիւն ունենալ այն բազմաթիւ անձանց համար, որոնք դեռ չէին դիմել մինիստրութեան և դիտաւորութիւն ունեւոր դիմում անել, երբ կը համոզվէին, որ իսկապէս օգնութիւն ստացողներ կան: Անկասկած ամեն մի խնդրատուի նպաստ չի տրվիլ Մինիստրութիւնը քննում է թէ որքան լուրջ է խնդիրը, որքան խելացի է պահանջը, և որքան յուսալի խնդրատուի ձեռնարկութիւնը: Եւ այդ քննութեան համեմատ միայն կարող է տալ խնդրած օժանդակութիւնը: Այդ քննութիւնը անհրաժեշտ է և ցանկալի. սակայն երբ քննութիւնը ցոյց է տալիս, որ խնդիրը խելացի է, ձեռնարկութիւնը նպատակայարար մար և պահանջը իրաւացի, այն ժամանակ պէտք է ամեն միջոց գործ դնել, որ այդ խնդիրը կատարվի և չը մերժվի միայն այն պատճառով, որ մինիստրութեան դրամական միջոցները չափ փոքր են և սահմանափակ: Այլապէս կը վնասվեն շատ օգտակար գործեր:

Մենք հասկանում ենք խնայողութիւն և չափազանց զգուշութիւն այն դեպքերում, երբ նրա պատենները տրվում են անխելագրաւորաբար կերպով, իբրեւ նուէր, իբրեւ գնահատութիւն: Բայց քանի որ մեկի օր ատիվ կրեդիտը տրվում է միայն իբրեւ փոխառութիւն և պարտք, պէտք է մինիստրութիւնը աւելի առատ քանայ իր ձեռքը և յարգի ամեն մի խելացի և իրաւացի խնդիրը: Այլապէս մտադրված նպատակը երբեք իրագործումն չի գտնի:

ԻՆՏԵԼԼԻԳԵՆՏԻԱ ՍԵ ԶՈՐԵԴՈՐԱԿԱՆ ԿՈՑՈՒՄԸ
(Նամակ Խմբագրութեան)

«Մշակ» 36-րդ համարում պ. Մարտիանը պատասխանելով մի գիւղական ուսուցչի այն

են անձիւն թարգմանութիւններ: Ձր նազելով որ Թորենացին թարգմանված է բազմաթիւ եւրօպական լեզուներով (լատիներէն, իտալերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, ռուսերէն, հունգարերէն, աշխարհաբար հայերէն), ոմանք մի քանի սխալմամբ, այն էլ մասնաւորաբար անտեղծութիւն ձեռնուցով, այնու ամենայնիւ նրա սեղմ, ուժեղ, ինքնուրույն լեզուի մէջ դեռ շատ բան մուծ է մնացել և սխալ է թարգմանվում: Բաւականանում ենք մի քանի օրինակ բերելով մեր քննած թարգմանութիւնը: Բնագիրն ունի. «Եի թիկունս հիւսիսայ լեռին, որ անուանեցաւ Արագած» (Ա. Ժբ.): Թարգմանութիւն. «Արագած կոչված սարի հիւսիսային կողմը» (32), որ սխալ է. պէտք է լինէր. «Հիւսիսային լեռան, Արագածի կոչնակը» Բնագիր. «Ձթողացուցանէ զմեզ որ առաջիկայս է իր՝ յիւզուհի մնալ յայտ պատմութեան» (Ա. Ժգ.): Թարգմանութիւն. «Ուրովնետե առաջիկայ գործս չէ թողնում մեզ այս պատմութեան վրա երկար կանգ առնել» (37). Գեղեցիկաւ բառը, իբրեւ անհասկանալի՝ բայց է թողված, որից մտքի չփոխութիւն է առնուց զլայի: Պէտք է լինէր. «Առաջիկայ գործը մեզ թող չէ տալիս, որ մեր պատմութեան սկզբում երկար կանգ առն չնք» Գ. լէ. զըլ-խում պատմադիրը գրում է, թէ «մասնկունքը քաջ նախաբարացն Հայոց» կուռնի միջամտեցին, որոնց դէմ եղան «ի զօրացն պարսից համա-տիք ուղար» Թարգմանելով սխալմամբ «մանկունքը» բառը դիտարկ բառով է թարգմանում, «քաջ նախաբարների զինուորներն երբ» և այլն, այնպէս որ անհասկանալի է մնում բնագրի խօսքը, թէ նրանց դէմ դուրս եկան նրանց հասակակիցները պարսիկներից, և ապա բուն կուռն սկըսվեց: Պէտք է լինէր՝ «մանկունքը», «երեխաները» և այլն:

Բացի սրանից՝ թարգմանիչը բաւականաչափ չէ օգտվել այն հետազոտութիւններից, որոնք

հարցին՝ «Եի Բնաքան նպատակայարար է ներկայ պայմաններում, որ «առաջագլխի գաղափարները դաւանող» մի երկրամասը ընդունի հոգեւոր կուռնը, և թէ արդեօք կարող կը լինի նա այդ դէպքում օգուտ բերել իր ժողովրդին», յայտնում է այն կարծիքը, որ ինտելիգենտ, գաղափարական, կրթված մարդը պէտք է խուսափի մեր հոգեւորականութեան ապականված շրջանը մըտնելուց: Պ. Մարտիանը պատճառաբանում է այդ կարծիքը նրանով, որ կրթված, ազնիւ հոգեւորականները չը գնահատվելով խաւարամիտ հոգեւոր իշխանութեան կողմից, հալածվում են՝ իբրեւ հոգեւորականութեան ընտանիքի «խորթ որդիք»՝ յաճախ զո՛ւ դնալով նրա կամայականութեանը: Կասկած չը կայ, որ «Օրէցօրի» մէջ յարուցած այդ խնդիրը վերին աստիճանի լուրջ է և կարեւոր յատկապէս մեզ՝ հայերիս համար. նա չօչափում է՝ մեր կարծիքով՝ հայկական կեանքի ամենահաշակաւ շահերը...

Եւրօպայում հոգեւորականութիւնը հետզհետէ կորցնում է իր ոտի տակի հողը, նա դադարում է հասարակական և անհատական կեանքի ներգործական ֆակտոր լինելուց, նրա ազդեցութեան սփերան, նրա տիրապետութեան շրջանը սահմանափակվում է օրէցօր, նա դատապարտված է մեռելութեան: Լինելով քէակցիայի և յետադիմութեան հարգաւոր ներկայացուցիչ, խաւար, կենսադուրի մի տարր՝ կղերք Եւրօպայում յարուցանում է իր դէմ եւրօպական մտքի բաւազոյն ներկայացուցիչների, հասարակութեան ամենալուսաւորեալ և առաջագլխի մասի, ժողովրդի բարօրութեան իսկական և անկեղծ նախաձեռնողների կատարի կուռն և ատելութիւնը: Եւրօպայում կղերից այդ և ոչինչ չէ սպասվում: Նրա մեծագլխի:

Դառնալով այժմ հայ կղերին՝ Հոգեւորականութիւնը մեզ համար մի դատարկ հնչիւն չէ և ոչ հնուրիւնից մնացած թիւրիմացութիւն, որը պէտք է մասնով կատարեալ մոռացութեան դատապարտվելով անխուսափելի ալյաւետման, այլ պատմաբան մի զօրեղ գործօն, կենսունակ մի տարր, որի գերը ներհանվող չէ սպառնում միայն: Դա, մեր կարծիքով, առանց երկարաբանելու՝ պարզ է իւրաքանչիւրի համար, ով ծանօթ է հայի անցեալին և ներկային և ունի որոշ չափով պատմական հեռատեսութիւն: Բայց եթէ այսօր մեծ է մեր հոգեւորականութեան նշանակութիւնը, չէ որ նրա վիճակի խնդիրը դաւանում է մեզ համար առաջնակարգ, կենսաթրբիւն մի հարց, որ պահանջում է ամենալուրջ ուշադրութիւն: Այդ ուշադրութիւնը պէտք է արտայայտվի եռանդուն հոգեւոր և խնամքով կատարելագործման և բարձրացնելու նրա կենսական ոյժերը: Իսկ ով պէտք է լինի այդ բարձրացնողը և կատարելագործողը. ով պէտք է վերադարձնի մեր հոգեւորականութեանը նրան յատուկ պրէստիժը՝ որից նա զրկվել է շնորհիւ

նրա գրել առաջին տպագրութիւնից յետոյ դուրս եկան և Թորենացու պատմութեան մէջ բացատրելին բաւական թիւով սխալ ու հակասական համարված տեղեր, այնպէս որ այս երկրորդ տպագրութեան մէջ ևս մնում են նոյն աւանդական սխալներն ու հակասութիւնները: Օրինակ, բնագիրն ունի. «բայց Տրդատայ հաստատեալ իւր դեօթնպարսպեանն Սկրատան երկրորդ և վերակացու յիշեանէ թողեալ» (Բ. Ժէ), որ թարգմանված է. «Բայց Տրդատը, եօթնպարսպեան երկրորդ Սկրատանը նուանելով (?) և իրենից կառավարիչներ թողելով...» (203), և հարկ է եղել կրկնել Մ. Էմինի մի սխալ ծանօթութիւնը, թէ ուրեմն Սկրատան անունով մի քանի քաղաքներ են եղել Մարաստանում: Այն ինչ Նորայր Բիւզանդացին (De l'urgence d'une édition critique des textes arméniens, եր. 10—11) շատ զգեցելի բացատրել է—«Բայց Տրդատայ իւր հաստատեալ դեօթնպարսպեանն Սկրատան՝ երկրորդ և վերակացու յիշեանէ թողեալ»,—այսինքն՝ Տրդատը եօթնպարսպեան Սկրատանը իր վրա հաստատելով՝ այնտեղ իր կողմից թողնում է երկրորդ (այսինքն՝ փոխաբայ կամ կուսակալ) և վերակացուները. ուրեմն անուանում Նոր Սկրատաններ ենթադրելուց ազատված կը լինէինք:

Այսպէս նաեւ՝ բնագիրն ունի. «Ձի Արայն երկրամասները չէ յետ Նինոսի, մանուկ տիով վարժանեալ» (Ա. Ե), որ թարգմանված է. «որովնետե Արան՝ տաւն երկրորդ Նինոսից յետոյ (?) մանուկ հասակի մէջ մեռաւ» մի խօսք՝ որ բոլորովին հակասում է Թորենացուն: Այն ինչ Մարտիանը (Moïse le Khoren et les généalogies patriarcales եր. 41) բացատրութիւնից յետոյ բնագրի մէջ կէտադրութիւնը պէտք է ուղղել և կարգաւ: «Ձի Արայն երկրամասները» է յետ Նինոսի, մանուկ տիով վարժանեալ, այսինքն՝ Արան, տասնեակներորդը՝

իր անարժան ներկայացուցիչների, եթէ ոչ այն «առաջագլխի գաղափարներ դաւանող» մարդիկ, որոնց խորհուրդ են տալիս փախչելու հոգեւոր կուռնից: Չէ որ միամտութիւն կը լինէր վերահիշումը և բարեկարգութեան գործը յանձնել այժմեան տղէտ փարաշաւորներին: Չէ որ «Մշակի» անմահ հիմնադիրը՝ մտրակելով հայ եպիսկոպոսների և վարդապետների անսահման տգիտութիւնը, անհրեւ կաշառակերութիւնը և պահանջելով եկեղեցական-վարչական կեանքի կարգաւորութիւն՝ լաւ դիտէր, որ իր մտքերի մարմնացողները լինեալ են ոչ թէ հոգով և մարմնով գաղափարներ, այլ իր «առաջագլխի» գաղափարներ դաւանող թարմ ոյժերը. և իր պահանջներով հրաւիրում էր նրանց դէպի վերաշինութեան գործը:

Մեզ ասում են, որ գաղափարական, ազնիւ մարդիկ հալածվում են Միանդամայն համաձայն երբ կարծիքի հետ: Բայց միթէ դրանից պէտք է հանել այն եզրակացութիւնը, որ ազնիւ և գաղափարական մարդիկ պէտք է խուսափեն գործելուց. չէ որ հալածանքներն են թակալ է եղել միշտ և ամեն տեղ հէնց այն տարրը, որ իր ուսերի վրա է տանում և կուռնատեան և առաջադիմութիւնը: Ասացէ՛ք՝ ինչո՞ւրեմ, որ հիմնարկութեան մէջ, որ հասարակական ասպարէզում չեն հալածվել և չեն հալածվում ազնիւ և գաղափարական մարդիկ: Մեր է եղել կամ կայ և որտեղ, որ մի լուսաւոր, ազնիւ գաղափար մարմին և արժէք ստանալ կեանքի մէջ՝ առանց այդ գաղափարի ներկայացուցիչների զոհվելուն. որ ազնիւ քէֆօրմատօր՝ հասարակական թէ կրօնական հերետիկոս և ազգաբաւ չէ յայտարարվել իր ժամանակակիցներից: Նորը, լուսաւորը, ազնիւը իր մարմնաւորում համար միշտ և ամեն տեղ պահանջվել է և պահանջում է՝ ինչպէս հին աշխարհի արեւնաբլու հաստատածները՝ արեւն և զոհ. բայց մի և նոյն ժամանակ ոչ մի գաղափար չէ խելովել իր նահատակների արեւին մէջ, չէ այրվել նրանց հետ միասին խորթների վրա, այլ առասպելական ֆենիկսի նման միշտ վերածնվել է իր հերոսների փոխարէն: Այս է ասում մեզ գաղափարական կուռնների պատմութիւնը:

Նայելով մեր շուրջը, միթէ Արծրունին չը հալածվեց. միթէ նա հերետիկոս՝ և ազգի ու եկեղեցու լքանող չը յայտարարվեց Հայաստանեայց եկեղեցու «ազգայնաբաւ» գաւառներից. ինչպիսի աղաղակներով և զբաւակման վայնասունով դիմաւորեցին նրան՝ նրա անարկու ձայնից սխալված քննաթանախ չղջիկները, բայց այդ աղաղակներ և վայնասունը անդոր գտնվեցին նրա գաղափարների յաղթական դնանքը արդիւնքով: Իսկ Արծրունու անթիւ, անհամար գաղափարաւիրները, հայ հասարակութեան առաջագլխի մասը չարժանակելով իր առաջնորդի սկսած գործը՝ ազատ մնաց, կամ մնում է հալածանքներից: Բայց

Նինոսից յետոյ է և մեռել է մանուկ հասակում: Եւ այն (Տես և փաթ աղիկ է ս բառի հին և սխալ մեկնութիւնը առաջաբանում, եր. լւ, այն ինչ Ն. Մարը ճիշդ մեկնութիւն է տուել նրան):

Ծանօթութիւնների մէջ էլ կան բաւական թըրւով հնացած և սխալ կարծեցներ, որոնք պէտք էր դուրս ձգել կամ ուղղել. օրինակ, նախաբար բառի ստուգաբանութիւնը (ծան. 3), այն աւանդութիւնը, թէ ս. Մեսրոպը հնարել է միայն 12 տառ, և թէ հայերը ունեցել են մի տեսակ հնդեւրոպական նշաններ (ծան. 12) և ուրիշ շատերը: Նոյնպէս ցանկալի էր, որ թարգմանիչը փոքր ի շատէ ի նկատ առած լինէր այն քննութիւնները, որ վերջերս լայն տեսան Մ. Թորենացու անձնաւորութեան, նրա պատմութեան ազգիւրների և դրութեան ժամանակի մասին: Պէտք էր, ասում ենք, ի նկատ առնել այս քննութիւնները, որովհետեւ նրանց եզրակացութիւնները այնքան բռնադատող—համոզիչ են, որ չէ կարելի անտես անել եթէ միայն մարդ որոշած չը լինի ճամբարութիւնից աւելի սիրել Թորենացուն: Սակայն այս խնդրի մասին մի ուրիշ անգամ:

Մենք պէտք է վերջացնէինք մեր այս համառօտ քննութիւնը Թորենացու պատմութեան աշխարհաբար նոր հրատարակութեան մասին. բայց մի հանգամանք հարկաւորում է մեզ մի երկու խօսք էլ աւելացնել, որ բուն գրքի հետ կապ չունի, այլ ընդհանուր գրական նշանակութիւն ունի: Սրբազան թարգմանիչը առաջաբանում (զ—է) մի առ մի թիւում է այն քննադատութիւնները, որոնք երեւցին նրա թարգմանութեան առաջին տպագրութեան մասին, թէ քննողներն անուանեցին յիշելով և թէ այն պարբերական հրատարակութիւնները, որոնց մէջ տուրվեցին քննութիւնները: Բացառութիւն է անում մի քննադատութեան մասին, որ տպագրեց Գ. Խալաթեանը «Արաբի» մէջ 1890-ին: Այս քնն-

այդ հալածանքները չը խանգարեցին նրանց իրանց ձեռքը գցելու հասարակական հիմնարկութիւնները և գործերը: Կարիք չը կայ, մեր կարծիքով՝ օրինական յետեւից ընկնելու, մեղաւոր ևս եղել է և կայ այն, ինչ որ եղել է, կայ և կը լինի միշտ և ամեն տեղ:

Այլ ընթերցող, պ. Մարտիանի խորհուրդը համակրելի չէ. նա ուզում է առանց կուռն, առանց ոյժերի լարման ձեռք բերել այն, ինչ որ հէնց այդ կուռն և ոյժերի լարման հետեւեղ է: Այդպէս չէ կատարվում իսկական առաջադիմութիւնը. հէնց այդ կուռն է, որ կեանք է տալիս հասարակական առաջադիմութեան, իսկ որտեղ կայ կուռն, այնտեղ կայ միշտ և հալածանք. խուսափել հալածանքից չէ նշանակում խուսափել կուռնից. իսկ որտեղ չը կայ կուռն, այնտեղ վերջանում է առաջադիմութիւն՝ տեղի տալով մեռելային անշարժութեան և յետադիմութեան: Ստեփան Գ. Տատեան

Մ Ա Տ Ե Ն Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Պատմութիւն 75-ամեայ գոյութեան Ներսիսեան Հայոց հոգեւոր դպրոցի ու թիֆլիզի (1892-1899 թթ.), աշխատանքից Ալեքսանդր Երեմեանց, հրատարակութիւն Ներսիսեան Հայոց հոգեւոր դպրոցի թիֆլիզ, 1898:

Մեր առաջ է այդ մեծաձայն աշխատութեան առաջին հատորը, բաղկացած 496 մեծալիւր յմ 4⁰ էջերից, վեց պատկերով: Գեղեցիկ միտք է յղացել Ներսիսեան դպրոցի հոգեւորականութիւնը գրել այդ դպրոցի 75-ամեայ գոյութեան պատմութիւնը: Այդ նշանակում է գրել կովկասեան հայերի մոտաւոր դարգալման և առաջադիմութեան պատմութիւնը 19-րդ դարի սկզբից, մի և նոյն ժամանակ այդ նշանակում է գրել Ներսիսեան Աշտարակցու կենսագրութիւնը, այն մեծ մարդը, որ ոչ միայն իբրեւ հոգեւորական, այլ և իբրեւ քաղաքական գործիչ, իբրեւ բարեկարգիչ իբրեւ առաջադէմ հասարակական գործիչ անհղի դեր է խաղացել ամբողջ Կովկասի կեանքի մէջ: Սակայն մինչև այսօր մենք դեռ չունենք այդ մարդու կենսագրութիւնը, դրված այնպէս, որ նա կարողանար դիմանալ պատմական կրիտիկային, թէ և նիւթեր այդ կենսագրութեան համար՝ բաւական կուտակվել են: Եւ նիւթերի ու փաստերի մի նոր կուտակումն է տալիս հայոց դրամատիկեան պ. Երեմեանց իր ներկայ աշխատութեամբ: Տոկուն արիւնքով և մանրաբանութեամբ իրաւորութեամբ, նա հաւաքել է Ներսիսեան դպրոցի և զվաւորապէս Էջմիածնի կաթողիկոսական դիւանից այդ նիւթերը և դրել մեր առաջ: Ամենաշնչին փաստերի հետ միասին, ինչպէս, օրինակ, դպրոցի շինութեան վրա բաւող մշակների վերակացուին 2 թիւման պարզեւ տալը, Մասնադ Հուսէյն և Ալի Աբբաս ուսումններին 8 բուքի նուիրելը, մենք գտնում ենք և այնպիսի փաստեր, որոնք ոչ միայն միանգամայն բնորոշում են Ներսիսին, այլ և Կովկասի կուռն-

նութիւնը բոլոր եղանակներ մէջ ամենից ընդարձակն էր և ամենից խիստը: Գնահատելով երկի շատ ու շատ ժամեր գործ է դրել կարողաւ իր քննելով գիրքը, համեմատելու, դիտողութիւններ անելու և յետոյ մի ընդարձակ յօդուած պատրաստելու. նա չէ բաւականացել մասնաւորապէս ներվող որ և է թերութիւն կամ սխալ, այլ միշտ ուղղել էլ առաջադրել է իր կողմից: Գնահատելով դատավճիռը անտարակոյս խիստ էր—«Թորենացու պատմութեան աշխարհաբար թարգմանութիւնը անսովոր է և անդիմացուցիչ. պէտք է նորից թարգմանել նրան»։ Բայց նրա բերած օրինակները և նկատողութիւնները ամենամեծ մասամբ ճիշդ էին:

Մենք համեմատեցինք և տեսանք, որ սրբազան թարգմանիչը ամենայն բարեխղճութեամբ օգտվել է Գ. Խալաթեանից այս քննութիւնից, գրեթէ նրա բոլոր նկատողութիւններից օգուտ բաղդիս ինչպէս որ հարկն էր, և եթէ այս երկրորդ տպագրութիւնը առաջինից այնքան բարձր է՝ պատճառը, անտարակոյս, մասամբ էլ այս քննութիւնն է: Մի քննադատութիւնից այսքան օգտվելուց յետոյ՝ նրա անունն անգամ չը յիշելու մանաւանդ երբ թիւում է միւս բոլոր քննադատութիւնները՝ մենք անաղաղութիւն ենք. համարում: Սրա փոխարէն յարմար առնելից օգուտ է բաղում՝ նոյն Գ. Խալաթեանից մի բանի կմտ և վերադարձնելու խօսքեր ուղղելու՝ նրա մի ուրիշ աշխատութիւնը յիշելու (Եր. դր.):

Խիստ բայց բանիմաց քննադատը, որ փաստերով է խօսում՝ հեղինակի կամ թարգմանիչ ճշգրտութիւնը բարեկամն է. նրա խօսքը յիշաւ սիրտը կը ծակէ, ցաւ կը պատճառէ, ինչպէս վերաբարձի դանակը, բայց նրա խօսքն օգուտ է հեղինակին չն ունայ հարկաւոր մեղմ և գովասանական քննութիւններ:

Ստ. Մալխասեանց

Խնչպէս ասում են, զինուորական դատարանը դատապարտել է նրան տասն տարվայ տաժանակիր աշխատանքների:

ՌՈՒՍԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼ ՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԱՐԻԶ, 10 ապրիլի: Զանազան միջնորդությունների պաշտօնեաների խորհրդակցությունը տեղի կունենայ արտաքին գործերի միջնորդության մեջ: Սկսվում է խորհրդակցությունը՝ նպատակն է մշակել մի ղեկավարացիա՝ սպանիա-ամերիկական պատերազմի մեջ չեղդություն պահպանելու մասին:

ԿԱՆԷՑՈՒ, 10 ապրիլի: Թիւրքաց մի զինուոր
ծեծեց Փրանսիական զինուորին, որի պատճառով
բէլ էր մնում, որ ընդհարում տեղի ունենայ
խիբըրերի և եւրօպացիների մէջ: Հարց է յա-
րուղջված՝ եւրօպական ժամդարմանի բերել տալ
նոսրիկամանի ծառայողներին համար այդ տե-
րերում, ուր կանգնած են միջապազային զորքերը:

ՊԱՐԻԶ, 10 ապրիլի: Բողոքարկու դատարանը
մերժեց Զոյայի բողոքիչ գանգատը:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երդաստանի № 1 գինացքի գույքս է գալ

[illegible][illegible]

Մարզադար № 4 զնայքը դուրս է դալիս ԱՌԹՈՒՄԻԻ զէպէ Թ:ՖԼԽԵ Էբելլլլան 8 Ժամ 35 բոպէն: Թ Է ԼԽ Ե Լանիու՛ առաւօմեան 9 Ժամ 12 բոպէն: Թ ԼԽԻՄԻՅ զէպէ ԱՌԳՈՒՄ Ե դուրս դալլիս առաւօմեան 11 Ժամին: Բայ դ Ե Լանիու՛ առաւօմեան 6 Ժամին:

(Կուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի

Կ. Մ. ԶԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին
 նեարդային 5.
 ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՐՈՒԴԵՆԿՈ—10¹/₂—11¹/₂ ժ.:

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻԶ—12—1 ժ. ականջի, կո-
կորդի, թիթի և կրծքի հ.
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՅ—1—1 $\frac{1}{2}$ ժ. հեղքին և
կոկորդին հ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆԵԱՆՏ—6 ժ. *հեղբուն և երե-*
խայոց 5.
Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—6 $\frac{1}{2}$ —7 ժ.
Ա. Տ. ՇԱԽԱՆՈՒՍԻԱՆ—6 ժ. 7 ժ. 11 ժ.

Վճար 50 կ. ՀԶԱՆՈՐՆԵՐԸ ձրի: Համախորհրդի
(կոմսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:

Հրահանողի կնիքով
102—150 ԲՃՀԱԿԱԽՈ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Գրքի արտատպերը, Ֆ. Ա. Կ օ Ր շ ի անձնական
ղեկավարությամբ, իլը ներկայացնեն

M A D A M E S A N S G Ê N E
Կօմ. 4 րործ. թարգմ. Ֆ. Ա. Կօրչի:

զ.պ. Եակովլէզի, Սվէտլով, Տրուբէցկոյ, Սաշին,
Թոնստանտինով և ուրիշները:

ШКОЛЬНАЯ ПРА
Մասնակցութեան տ. Կվարտալովա, սր.սր. Սո-

ԱՆՈՆՍ. Վաղը երկու ներկայացում, առաւօ-
տեան ժամը երեքը՝ «Բարձրագոյն»

ԱՊԱՀՈՎԱՑՆՈՒՄ Է ԵՐՐՈՐԴ ԿԱՐԳԻ ՏՈՄՍԵՐԸ

Մայիսի մէկի տրամից—95 կօպէկ ամէն մի տոմը. բացի դրանից առնում է 15
կօպ. թղթագրումի զին իւրաքանչիւր անդորրագրից: Գրասենեակը չէ ընդունում
ապահովագրութիւն հեռագրով և վերադիր վճարով: (2. Ե. Հ.) 1-3

၈ ၁၁ ၂ ၁၁ ၆ ၃ ၆

Պ Ա Հ Ա Ն Զ Ք	Թիֆլիսում	Բաժիններում	Ընդամենը	Պ Ա Ր Տ Ք	Թիֆլիսում	Բաժիններում	Ընդամենը
1. Դրամարկը (առձեռն թղթադրամ) . . .	156,073—28	314,108—16	470,181—44	1. Հիմնական դրամադրու (10,000 բաժին-տոմսեր և 200 ըուբլ)	2,000,000 —	—	2,000,000 —
2. Զեմացիկ հաշիւ Պետական Բանկի բաժնում	826,141—02	1,213,200 —	2,039,341—02	2. Պահեստի դրամադրու	1,000,000 —	—	1,000,000 —
3. Զեղը (Disconto) մուրհ. երկու տարադրուի	4,381,151—63	2,389,345—84	6,770,497—47	3. Առանձին մասնատու ֆոնդ	14,693—80	—	14,693—80
4. Զեղը մուրհ. մի տարու ապահ. տոկոս. թղթի	205,026—48	6,000 —	211,026—48	4. Դրամադրու շիջուցման անշարժ կա-լուածքի	—	5,038—23	5,038—23
5. Զեղումն տոկոսաբեր թղթի, կտրոն. և այլն	27,467—67	14,050—54	41,518—21	5. Դրամական աւանդներ՝	—	—	—
6. Փոխառուութիւն գրաւականով	—	—	—	ա) Պայմանաժամով	5,088,829—35	3,437,095—25	8,525,924—6
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբ. թղթերի	1,178,087—18	944,515—88	2,122,603—06	բ) ց'Պահանջ	207,718—60	193,798 —	401,516—6
բ) » ոչ ապահ. »	506,791 —	61,870 —	568,661 —	գ) Ընթացիկ հաշուի, հասարակ	1,323,187—70	2,575,500—59	3,898,688—2
գ) Ապրանքների	39,210 —	1,479,186—58	1,518,396—58	դ) » պայմանաւոր	—	134,470—56	134,470—56
դ) Ոսկու և արծաթի	—	3,928—54	3,928—54	6. Թղթակիցներ՝	—	—	—
7. Բանկի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր	1,807,216—26	153,463—22	1,960,679—48	ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	2,622,473—91	—	2,622,473—91
8. Ոսկի և արուսասմանի փոխանակագրեր	301,728—07	86,315—57	388,043—64	բ) Բանկի հաշիւը «Nostros»	2,318,259—33	—	2,318,259—33
9. Տոկոսաբեր թղթեր պահեստի դրամադրուի	—	—	—	7. Բաժինների հաշիւը կենտրոնական վարչ-լուծեան հետ	—	2,868,795—34	2,868,795—34
10. Թղթակիցներ՝	—	—	—	8. Կենտրոնական վարչութեան հաշիւը բա-ժինների հետ	1,170,901—22	—	1,170,901—22
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	2,588,576—94	—	2,588,576—94	9. Բանկի բաժնետոմսերի անվճար կտրոն-ների բաշիւր	4,766—60	—	4,766—60
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)	2,963,168—98	—	2,963,168—98	10. Զը վճարված տոկոսներ, աւանդների, ընթացիկ հաշիւների և այլ գործողու-թիւնների	95,493—35	68,491—50	163,984—85
11. Բաժինների հաշիւը կենտրոնական վարչ-լուծեան հետ	1,231,000—88	—	1,231,000—88	11. Ստացված տոկոսներ և յանձնարարա-կաններ	93,125—65	64,208—29	157,333—94
12. Պայմանաժամն անցուցած փոխառութեան	31,175 —	13,340 —	44,515 —	12. Փոխանցիկ գումարներ	54,078—44	137,947—74	192,026—18
13. Բողոքված մուրհակներ	3,575 —	—	3,575 —	3. Արդիւնք 1897 թ.	272,465—91	67,555—42	340,021—33
14. Ընթացիկ ծախսեր	8,695—05	10,535—60	19,230—65				
15. Կանկարասիք և սկզբնական ծախսեր	2,684—56	5,769—49	8,454—05				
16. Յետ տնտեսողիք ծախսեր	8,224—86	19,507—53	27,732—39				
17. Գնումն և վաճառ. արժեթղթի ըստ յանձնար.	—	—	—				
18. Անշարժ կալուածք	—	50,777—82	50,777—82				
Ի. Ա.	16,265,993—86	9,552,900—92	25,818,894—78	Ի. Ա.	16,265,993—86	9,552,900—92	25,818,894—78